

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusaja number	32-26/301068
Otsuse kuupäev	19.03.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	P. DUSSMANN EESTI Osaühingu vaidlustus Rapla Vallavalitsuse riigihanke „Rapla Vesiroosi Kooli ja Rapla Kesklinna Kooli toitlustusteenus 2026-2029“ (viitenumber 301068) tulemusel hankija ja Baltic Restaurants Estonia AS-i vahel sõlmitud hanklepingu tühisuse tuvastamise nõudes
Menetlusosalised	Vaidlustaja, P. DUSSMANN EESTI Osaühing, esindaja vandeadvokaat Ott Saame Hankija, Rapla Vallavalitsus, esindaja Rain Terras Kolmas isik, Baltic Restaurants Estonia AS, esindajad vandeadvokaat Sandor Elias ja advokaat Toomas Pugri
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata P. DUSSMANN EESTI Osaühingu vaidlustus Rapla Vallavalitsuse riigihanke „Rapla Vesiroosi Kooli ja Rapla Kesklinna Kooli toitlustusteenus 2026-2029“ (viitenumber 301068) tulemusel hankija ja Baltic Restaurants Estonia AS-i vahel sõlmitud hanklepingu tühisuse tuvastamise nõudes.
2. Mõista P. DUSSMANN EESTI Osaühingult Baltic Restaurants Estonia AS-i kasuks välja Baltic Restaurants Estonia AS-i lepinguliste esindajate kulud 2600 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta P. DUSSMANN EESTI Osaühingu vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 13.11.2025 alustas Rapla Vallavalitsus (edaspidi ka Hankija) riigihangete registris (edaspidi RHR) avatud hankemenetlusega riigihanget „Rapla Vesiroosi Kooli ja Rapla Kesklinna Kooli toitlustusteenus 2026-2029“ (viitenumber 301068) (edaspidi Riigihange) ja tegi kättesaadavaks riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD).

Riigihange on jaotatud kaheks osaks:

Osa 1 - Rapla Vesiroosi Kool;

Osa 2 - Rapla Kesklinna Kool.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 24.11.2025, esitasid mõlemas osas pakkumused P. DUSSMANN EESTI Osaühing ja Baltic Restaurants Estonia AS.

2. 21.01.2026 sõlmis Hankija Baltic Restaurants Estonia AS-iga hankelepingu.

3. 19.02.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) P. DUSSMANN EESTI Osaühingu (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija ja Baltic Restaurants Estonia AS-i vahel sõlmitud hankelepingu (edaspidi Leping) tühisuse tuvastamise nõudes.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 27.02.2026 kirjaga nr 12.2-10/32 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 04.03.2026 ja neile vastamiseks 09.03.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Kolmas isik. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **P. DUSSMANN EESTI Osaühing**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

5.1. Riigihanke eeldatav maksumus on RHR-i üldandmete kohaselt 700 000 eurot ning see ei ületa rahvusvahelist piirmäära.

Enne Riigihanke korraldamist korraldas Hankija samasisulise hanke, s.o samadele koolidele toitlustusteenuse hankimist perioodiks 2025-2028 - riigihanke „Rapla Vesiroosi Kooli ja Rapla Kesklinna Kooli toitlustusteenus 2025-28“ (viitenumber 292780) (edaspidi riigihange 292780), mille Hankija tühistas. Riigihanke 292780 eeldatavaks maksumuseks oli RHR-is 750 000 eurot ning see ületas rahvusvahelist piirmäära.

5.2. Vaidlusaluse Riigihanke teenuse osutamise periood (01.03.2026-15.06.2029) on riigihanke 292780 perioodist (01.09.2025-15.06.2028) pikem, ometi on Riigihanke eeldatav maksumus madalam riigihanke 292780 eeldatavast maksumusest ning jääb Hankija arvates ka alla rahvusvahelise piirmäära.

5.3. Vaidlustaja esitas Hankijale RHAD-i kohta selgitustaotlusi ning tegi ettepanekuid RHAD-i muutmiseks. Mh palus Vaidlustaja pikendada pakkumuste esitamise tähtaega vähemalt kahe nädala võrra. Hankija ei nõustunud Vaidlustaja ettepanekutega ega pakkumuste esitamise tähtaja pikendamisega. Lisaks jättis Hankija valdava enamuse küsimustest vastuseta. Hankija muutis RHAD-i enne pakkumuste esitamise tähtpäeva 19.11.2025 ning 21.11.2025.

5.4. Mõlemas Riigihanke osas esitasid pakkumused Vaidlustaja ja Kolmas isik.

05.01.2026 tunnistas Hankija mõlemas Riigihanke osas Vaidlustaja ja Kolmanda isiku

pakkumused vastavaks ning Kolmanda isiku pakkumused edukaks. 05.01.2026 kvalifitseeris Hankija mõlemas Riigihanke osas Kolmanda isiku ja jättis Kolmanda isiku kõrvaldamata.

5.5. 16.01.2026 esitas Vaidlustaja Rahandusministeeriumile järelevalveteate, tuginedes RHS § 207 lg-le 2 ning § 205 lg 1 p-ile 1.

Rahandusministeerium pöördus 20.01.2026 telefoni teel Hankija poole ja teavitas kavatsusest alustada järelevalvemenetlust. 21.01.2026 kell 14:47 sõlmis Hankija Riigihanke tulemusel hankelepingu Kolmanda isikuga (leping nr 12-13/2026/7). RHR-is on Hankija märkinud lepingu maksumuseks 750 000 eurot.

Rahandusministeeriumi järelevalvemenetluse algatamise kiri edastati Hankijale 21.01.2026 kell 16.51. Rahandusministeerium lõpetas 05.02.2026 Riigihanke osas järelevalvemenetluse, kuna hankemenetlus lõppes hankelepingu sõlmimisega.

5.6. RHS § 121 lg 1 p-i 2 kohaselt on hankeleping tühine, kui hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt RHS §-ile 183, kui hanketeate edastamine oli RHS-i kohaselt nõutav.

RHS § 185 lg 4 p-i 4 kohaselt võib vaidlustaja vaidlustada hankelepingu, kui hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt RHS §-ile 183, kui hanketeate edastamine oli käesoleva seaduse kohaselt nõutav.

5.7. Hankija on rikkunud Riigihanke eeldatava maksumuse määramise reegleid (RHS § 23 ja § 24 lg 4) ning seetõttu jätnud õigusvastaselt määramata Riigihanke rahvusvahelist piirmäära ületava hankena (RHS § 14 lg 3). Seetõttu on Hankija avaldanud eksitavad andmed Riigihanke eeldatava maksumuse kohta RHR-is (RHS § 45 lg 6), põhjutanud Riigihanke kohta teate avaldamata jätmise Euroopa Liidu Väljaannete Talituse vahendusel (RHS § 82 lg 11 koos § 183 lg-ga 1) ning määranud pakkumuste esitamiseks liiga lühikese tähtaja (RHS § 93 lg 1 p 4).

5.8. RHS § 23 lg 3 kohaselt peab riigihanke eeldatava maksumuse arvestamisel lähtuma riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest, mis peab kehtima riigihanke alustamise hetkel.

Riigihankes 292780 oli edukaks tunnistatud pakkumuse ühe „toidupäeva“ maksumus 1,86 eurot. Vaidlustaja hinnangul ei ole sellise toidupäeva hinna puhul tegemist koolilõuna keskmise turuhinnaga, vaid ühe turuosalise poolt konkreetses hankes pakutud kombineeritud teenuste (koolilõuna + päevapraad + hommikueine + pikapäevaeine) turuhinnast madalama nn alapakkumisega, mille puhul pole võimalik eristada erinevate teenuste maksumuste omavahelisi proportsioone ning millele pole lisatud kasumimarginaali või millele lisatud kasumimarginaal on tavatult väike.

Kui siiski võtta Riigihanke eeldatava maksumuse arvutamisel aluseks osundatud tavatult madal toidupäeva maksumus (1,86 eurot), mis eelduslikult on ka koolilõuna tegelik omahind (Baltic Restaurants AS pakkus enne käesolevaga vaidlustatud hankelepingu sõlmimist Rapla koolides hommikuputru ja pikapäevaeinet tasuta, st vastavate lisateenuste hind oli kaetud koolilõuna maksumusega), siis saame Riigihanke eeldatavaks maksumuseks ca 1 086 426 eurot (eeldades, et teenust tuleb osutada 990 õpilasele 175 koolipäeval kalendriaastas ning 65 koolipäeval perioodil 01.03-30.06.2026; nii saame valemi $(3 \times 175 + 65) \times 990 \times 1,86$).

5.9. Eeldades, et päevaprae, hommikueine ja pikapäevaeine tegelike kulude osakaal toidupäeva maksumuses on ca 13,44% (Vaidlustaja prognoos arvestades eelduslikult tegelikult tarbitavaid koguseid), siis saame koolilõuna portsjoni eelduslikuks omahinnaks ca 1,61 eurot ja sellest lähtuvalt arvutatult Hanke eeldatavaks maksumuseks vähemalt 940 401 eurot

($= (3 \times 175 + 65) \times 990 \times 1,61$). Igal juhul jääb tulemus kõrgemaks rahvusvahelisest piirmäärast (750 000 eurot).

5.10. Riigihanke eeldatav maksumus on madalam ca pool aastat varem korraldatud riigihanke 292780 eeldatavast maksumusest (750 000 eurot), kuigi Riigihanke puhul teenuse osutamise periood mitu kuud pikem. Samuti on Hankija märkinud RHR-is 21.01.2026 sõlmitud hankelepingu maksumuseks 750 000 eurot, kuigi Kolmanda isiku pakutud „toidupäeva“ maksumus oli 1,60 eurot, so veelgi madalam, kui riigihankes 292780.

5.11. Arvestades eelnevat pidanuks Hankija Riigihanke kohta avaldatud hanketeates märkima, et Riigihanke eeldatav maksumus ületab rahvusvahelist piirmäära, Riigihanke pakkumuste esitamise tähtaeg pidanuks olema vähemalt 30 päeva (RHS § 93 lg 1 p 4) ning hanketeade oleks tulnud avaldada Euroopa Liidu Väljaannete Talituse vahendusel (RHS § 82 lg 11).

5.12. 04.03.2026 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

5.12.1. Vaidlustaja ei nõustu Hankija ja Kolmanda isikuga, et kuna Vaidlustajal oli õiguslikult võimalik vaidlustada pakkumuste esitamise tähtaega enne pakkumuste esitamist, Vaidlustaja esitas pakkumuse, osales menetluses ja ei vaidlustanud RHAD-i tingimusi seaduses ettenähtud tähtaja jooksul, siis on tegemist hilinenud vaidlustusega.

Vaidlustus RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel ei eelda eelnevalt pakkumuste esitamise tähtaja vaidlustamist RHS § 185 lg 2 alusel. Põhiseaduse §-ist 15 tulenev õigus pöörduda oma õiguste kaitseks kohtusse peab olema tagatud ka tegelikult, mitte üksnes teoreetiliselt.

5.12.2. Vaidlustaja sai Riigihankest teada 14.11.2025, so hanketeate avaldamisele järgneval päeval. Kuna Riigihanke pakkumuste esitamise tähtaeg oli 24.11.2025 (esmaspäev), siis pidanuks RHS § 189 lg 2 p-ist 2 tulenevalt vaidlustus RHAD-i osas olema vaidlustuskomisjonile esitatud samuti hiljemalt 14.11.2025. Vaidlustaja on seisukohal, et üks tööpäev ei ole Põhiseaduse §-i 15 valguses mõistlikult piisav aeg suhteliselt mahukate hankedokumentide läbitöötamiseks (isegi arvestades, et need oli võrreldavad Hankija eelneva hankega), võimalike õigusrikkumiste tuvastamiseks ja oma õiguste kaitseks vaidlustuse koostamiseks ning esitamiseks.

5.12.3. Hankija poolt, kes on jätnud riigihanke eeldatava maksumuse kvalifitseerimata rahvusvahelist piirmäära ületavana ning seetõttu määranud seadusega nõutust oluliselt lühema tähtaja pakkumuste esitamiseks (ja seega ka RHAD tingimuste vaidlustamiseks), on lubamatu tugineda väitele, et Vaidlustaja pidanuks vaidlustama pakkumuste esitamise tähtaja hankemenetluse varasemas etapis ülalkirjeldatud ühepäevase tähtaja jooksul.

Kolmanda isiku viidatud vaidlustuskomisjoni otsus riigihankes 298537 käsitles käesolevast erinevat olukorda, kus vaidlustusmenetlus juba käis ning menetlusosalisele oli vaidlustuskomisjoni poolt antud tähtaeg täiendavate selgituste ja dokumentide esitamiseks.

5.12.4. Kuna Vaidlustaja esitas Hankijale RHAD-i kohta mitmeid selgitustaotlusi ning tegi ettepanekuid n RHAD-i vastavaks muutmiseks, sh palus pikendada pakkumuste esitamise tähtaega, ei saa Vaidlustajale ette heita pakkumuste esitamise tähtaja varasemat vaidlustamata jätmist.

Hankija 05.01.2026 otsuste vaidlustamisega ei olnuks Vaidlustajal õiguslikult enam võimalik vaidlustada RHS-i rikkuvaid RHAD-i tingimusi.

5.12.5. Vaidlustaja ei nõustu Hankija ja Kolmanda isiku seisukohaga, et Vaidlustajal puudub kaebeõigus RHS § 185 lg 1 koos § 121 lg 1 p 2 alusel vaidlustuse esitamiseks.

Kaebeõigust ei välista asjaolu, et hankelepingu tühisuse korral ei ole ka Vaidlustajal võimalust Riigihankes hankelepunguni jõuda. Piisavaks on eelduslikult järgnevas sama hankija uues

hankes hankelepingu sõlmimise võimalus.

5.12.6. Vaidlustaja ei nõustu Hankija ja Kolmanda isiku seisukohaga, et Vaidlustajal puudub üldse subjektiivse õiguse riive käesolevas vaidluses RHS § 185 lg 4 p-i 4 koos § 121 lg 1 p-iga 2 alusel vaidlustuse esitamiseks.

Hankija esitatud õigusvastase sisuga hanketeate ja sellest tingitud / sellega lahutamatult seotult määratud liiga lühikese pakkumuste esitamise tähtaja tõttu (mis oli otseselt tingitud Hankija rikkumisest hanke eeldatava maksumuse määratlemisel) polnud Vaidlustajal mõistlikult võimalik kaitsta oma õigusi enne pakkumuste esitamist, saavutada RHAD-i vastavasisulist muutmist ning seetõttu esitada oma parimat võimalikku pakkumust. Asjaolu, et Vaidlustaja esitas siiski ka sellises olukorras Riigihankes oma pakkumuse, ei „kustuta“ Hankija poolseid rikkumisi ega Vaidlustaja kaebeõigust.

5.12.7. Vaidlustaja leiab, et Tallinna Ringkonnakohtu 29.11.2018 lahendis nr 3-18-1684 väljendatud seisukohad (p-id 12 ja 13) ei ole käesolevas vaidluses otseselt kohaldatavad, kuna vaidluse asjaolud on oluliselt erinevad – käesolevas vaidluses ei ole küsimuse all, kas Vaidlustaja oleks hankest olnud kuidagi paremini või erinevalt informeeritud, kui hanketeade oleks avaldatud ka Euroopa Liidu Teatajas, vaid küsimus on selles, kas Vaidlustajal oli võimalik valesti määratud Riigihanke eeldatava maksumuse, sellest tuleneva Riigihankes valesti teavitamise ja omakorda sellest tuleneva valesti määratud pakkumuste esitamise tähtajast tingituna tõhusalt ja piisavalt oma õigusi kaitsta. Hankija poolt eeldatava maksumuse määramisel tehtud viga on seotud nii õigusvastase hanketeate avaldamisega kui ka õigusvastase pakkumuste esitamise tähtajaga. On ilmne, et Hankija soovis vältida Riigihanke eeldatava maksumusega rahvusvahelise piirmäärani jõudmist selleks, et viia hange läbi vähima võimaliku ajaga.

5.12.8. Tallinna Ringkonnakohus on oma 29.11.2018 otsuses nr 3-18-1684 põhimõtteliselt tunnustanud, et RHS § 121 lg 1 p 2 ei kaitse ainult piiriüleste pakkujate õigusi, vaid sellele sättele on võimalik tugineda ka Eestis asuval või elaval isikul (p 13). Vaidlustaja ei nõustu siiski Tallinna Ringkonnakohtuga selles, et kaebeõiguse saavutamiseks tuleb vaidlustajal põhistada, miks ei olnud tal hanketeate Euroopa Liidu Teatajas avaldamata jätmise tõttu võimalust osaleda konkreetsetes hankemenetluses võrdselt teiste pakkujatega. Siinkohal jätab kohus tähelepanuta, et pakkuja / vaidlustaja õigusrikkumine võib tuleneda ka sellest, et hankija pole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda (RHS § 185 lg 4 p 4 alt 1) ning sellest tingitud liiga lühikesest pakkumuste esitamise tähtajast, mis omakorda piirab ülemääraselt pakkujate vaidlustuse esitamise õigust võimalike RHAD õigusvastaste tingimuste korrigeerimiseks.

Vaidlustaja hankemenetluses esitatud selgitustaotlused ja RHAD-i muudatusettepanekud seondusid mh ka teenuse hinna kindlaksmääramise ning tasumise tingimustega, st mõjutasid vahetult Vaidlustaja poolt pakutud teenuse hinda.

5.12.9. Vaidlustaja ei nõustu Kolmanda isiku seisukohaga, et Vaidlustaja pole täitnud oma tõendamiskoormist tegeliku turuhinna osas. Riigihanke eeldatava maksumuse ebaõigest määramisest tingitud hankija tegevuse vaidlustamisel peab vaidlustaja tõendama, et esineb põhjendatud kahtlus hankija määratud eeldatava maksumuse õigsuses. Seejärel lasub hankijal tõendamiskoormus näidata, et ta on lähtunud riigihanke eeldatava maksumuse määramisel õigetest ja asjakohastest andmetest, tõenditest ja kaalutlustest. Seejuures tuleb hankijal ära näidata, kuidas ta defineeris turu ja kuidas selgitas välja turuhinnale vastava hinnataseme.

Samas nõustub Vaidlustaja Kolmanda isiku osundatud vaidlustuskomisjoni lahendiga (otsus nr 15-25/283786, p 12) selles, et turuhinnana ei saa käsitleda ühe pakkuja poolt täidetava lepingu maksumust. Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel ei saanud Hankija tugineda üksnes riigihankes 292780 edukaks tunnistatud pakkumuse maksumusele ning et on selge, et viidatu ei ole võrdsustatav RHS § 23 lg 3 kohase riigihanke alustamise aegse turuhinnaga.

5.12.10. Hankija vastusest ilmneb, et Hankija ei ole Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel defineerinud turgu ega selgitanud välja turuhinnale vastavat hinnataset. Tõendamata on, et Hankija vastuses hanke eeldatava maksumuse määramise kohta esitatud arutlused üldse leidsid aset enne hanketeate avaldamist või enne käesolevas asjas vaidlustuse esitamist.

5.12.11. Vaidlustaja ei nõustu Hankija väitega, et peamiselt koolilõuna toitlustamisteenuse pakkumisele suunatud Riigihankes ei ole õige arvutada eeldatavat maksumust kooliaasta õppepäevade arvust lähtuvalt. Kohtupraktika kohaselt peaksid asjaolud, millele tuginedes on riigihanke eeldatav maksumus määratud, nähtuma mh riigihanke alusdokumentidest, et anda potentsiaalsetele pakkujatele võimalikult adekvaatne ülevaade tellitava teenuse tegelikust mahust. Kohtute poolt on leitud, et üldhariduskoolide õpilaste toitlustamise teenuse hankimisel on kohane lähtuda põhikooli ja gümnaasiumi seaduse (edaspidi PGS) § 24 lg-s 3 sätestatud minimaalsest õppepäevade arvust (175 päeva õppeaastas). Õppepäevade arv arvestab juba ka vaheaegadega.

5.12.12. Seoses puudujate arvu arvestamisega eeldatava maksumuse määramisel osundab Vaidlustaja, et RHAD ei näe ette mehhanismi teenuse mahu vähendamiseks puudujate arvu võrra, st Hankija tasub teenuse eest vastava õppeaasta alguses registreeritud õpilaste arvust lähtuvalt. Seoses toitlustamisele kuuluvate õpilaste ja personali arvuga on RHAD „Toitlustusteenuse lähteülesanne“ p-is 3.4 märgitud, et täpne õpilaste ja personali arv selgub iga õppeaasta alguses ning et üksikuid vähenemisi/lisandumisi tuleb ette ka õppeaasta kestel. Samas on kahes koolis kokku toitlustamisele kuuluvate õpilaste arvuks märgitud orienteeruvalt 990 õpilast ja õpetajate arvuks orienteeruvalt 116 õpetajat. Nendest arvudest lähtuvalt pidanukski Hankija Riigihanke eeldatava maksumuse arvutama.

Seega ei ole Riigihankes kohane võtta eeldatava maksumuse arvutamisel arvesse eelduslikult puuduvaid õpilasi / õpetajaid. Igal juhul ei tohiks vastav korrektuur olla aga suurem kui 10% koolilõunate kogumahust vastaval perioodil, sest Vaidlustaja pikaajalise ja üle-eestilise kogemuse kohaselt ei ületa õpilaste keskmine puudumiste hulk 10% õpilaste koguarvust kogu õppeaasta lõikes arvutatuna.

5.12.13. Hankija tuginemine Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel mingile „pakkumuse ühiku-maksumuse hinnalangusele“ (võrreldes riigihankeid 250879 ja 292780) on asjakohatu. Samuti on asjakohatu ja eksitav tuginemine mingile „faktilisele perioodile“ või „tegelikule perioodile“.

5.12.14. Terve koolipäeva kõigi nelja erineva toidu/teenuse summeeritult esitatud „pakkumuse ühiku maksumusele“ tuginemine on vale ja eksitav, sest Hankija poolt tasumisele kuuluv teenuse tegelik maksumus ei sõltu mitte sellise pakkumuse summaarsest „koolipäeva“ (kõigi nelja võimaliku toitlustusteenuse, so koolilõuna, päevapraad, hommikueine ja pikapäevaine summeeritud) ühiku-maksumusest, vaid pakkumuse maksumuse tabelis (RHAD lisa „Maksumuse esildis“) ära toodud erinevate teenuste ühikhindadest (sh koolilõuna, päevaprae, hommikueine ja pikapäevaine ühikute hindadest eraldiseisvalt) ja vastavatest mahtudest, sest erinevate teenuse mahud ja nende eest esitatavad igakuiselt toitlustaja poolt esitatavad arved ning tasumisele kuuluvad summad on erinevad. Hankija ei ole nimetatud erinevate teenuste ühikhindadest lähtuvalt Riigihanke eeldatavat maksumust arvutanud. Hankija ei ole avaldanud, missugused olid riigihankes 292780 edukaks osutunud pakkumuse maksumuse esildisel esitatud erinevate teenuste ühikhinnad.

5.12.15. Pakkumuse ühe koolipäeva nelja erineva toidu summeeritud nn ühiku-maksumuse „hinnalanguse“ protsendile tuginemine on vale ja eksitav, sest sellise summeeritud nelja erineva teenuse „ühikuhinna“ langus ei näita hangitava teenuse eeldatava maksumuse tegelikku langust (kui see üldse aset leiab). Tingituna maksumuse esildise ülesehitusest ei anna nelja erineva

teenuse summeeritud „ühikuhinna“ teadmine mingit infot selle kohta, missugused on nelja summeeritud teenuse ühikhinnad eraldivõetuna. Samas sõltub aga kogu hanke eeldatav maksumus eelkõige koolilõuna portsjoni ühikhinnast.

5.12.16. Vaidlustaja esitab tabelina Riigihanke eeldatava maksumuse arvestuse, mis lähtub Vaidlustaja poolt Riigihankes esitatud maksumuse esildisel esitatud hindadest (Vaidlustaja koolipäeva nelja toiduliigi koondmaksumus oli 1,81 eurot ilma käibemaksuta), mis on omakorda tõenäoliselt ligilähedased Kolmanda isiku poolt riigihankes 292780 esitatud maksumuse esildisel esitatud hindadele (Kolmanda isiku koolipäeva koondmaksumus oli 1,86 eurot ilma käibemaksuta). Sealjuures on Vaidlustaja lähtunud kohtupraktikat arvestades 175-st õppepäevast / toitlustamispäevast õppeaastas ning perioodi 01.03-10.06.2026 kohta on Vaidlustaja arvestanud 65 õppepäeva / toitlustamispäeva (kokku seega kogu hankeperioodi kohta $3 \times 175 + 65 = 590$ õppepäeva). Päevaprae portsjonite arvuks on Vaidlustaja arvestanud eeldusliku õpetajate koguarvu, so 116 õpetajat (siinkohal märgib Vaidlustaja, et päevaprae portsjonite vähendamine ka nt 50% võrra ei mõjuta märkimisväärselt Riigihanke eeldatavat kogumaksumust).

	Maksumus ilma käibemaksuta (eurot)	Maksumus koos käibemaksuga (eurot)	ühikute arv päevas	õppe-päevade arv	maksumus kogu perioodil kokku
Koolilõuna portsjon	1,51	1,87	990	590	881 991,00
Päevaprae portsjon	0,30	0,37	116	590	20 532,00
Hommikueine	0,00	0	0	590	0,00
Pikapäevaeine	0,00	0	0	590	0,00
KOKKU:	1,81	2,24	1106	590	902 523,00

Eelnevast nähtub, et riigihankes 292780 edukaimaks osutunud pakkumusest (Kolmanda isiku pakutud 1,86 eurot ilma KM-ta) soodsama nn kogu koolipäeva ühikuhinna (Vaidlustaja poolt Riigihankes pakutud 1,81 eurot ilma KM-ta) puhul ületaks Riigihanke eeldatav maksumus (902 523 eurot) oluliselt Riigihanke piirmäära.

5.12.17. Vaidlustaja ei nõustu Hankija taotlusega jätta hankaleping jõusse. Vaidlustaja mõonab, et õpilastele sooja koolilõuna pakkumine on avalikes huvides. Samas on võimalik seda avalikku huvi järgida ka selliselt, et hankaleping jäetakse jõusse üksnes käesoleva kooliaasta lõpuni. Selliselt on tagatud ka Vaidlustaja õigustatud huvi osaleda samasisulisel uuel hankel ja Hankijal on piisavalt aega uue hanke korraldamiseks teenuse algusega alates uuest õppeaastast 2026/2027.

6. Hankija, **Rapla Vallavalitsus**, vaidleb vaidlustusele vastu ning palub jätta vaidlustus rahuldamata või alternatiivselt jätta hankaleping jõusse, lühendades lepingu tähtaega kuni rahvusvahelise piirmäärani.

6.1. Vaidlustaja etteheited pakkumuste esitamise tähtaja mittepikendamise, selgitustaotlustele vastamata jätmise ja alusdokumentide muutmisele tähtaega pikendamata, olid Vaidlustajale teada enne pakkumuste esitamise tähtpäeva. RHS § 189 lg 2 p-i 2 kohaselt saab RHAD-i vaidlustada enne pakkumuste esitamise tähtpäeva.

Vaidlustaja esitas pakkumuse, ei vaidlustanud RHAD-i ja ootas ära edukaks tunnistamise otsuse. Seega on RHAD-ile tehtud etteheidete osas tegemist vaidlustusega, mis on esitatud pärast vaidlustustähtaja möödumist.

6.2. Vaidlustaja teadis enne pakkumuste esitamise tähtpäeva, milline on Riigihanke eeldatav maksumus ning järelikult ka seda, et maksumus jääb Hankija hinnangul alla rahvusvahelise

piirmäära. Ka pakkumuste esitamise tähtaeg oli Vaidlustajale juba enne pakkumuste esitamise tähtaja lõppemist teada. Kui vaidlustuse eesmärk on hankelepingu tühisuse tuvastamine väidetava piirmäära vale määratluse tõttu, siis eeldatav maksumus ei mõjutanud Vaidlustaja võimalust pakkumust esitada, mõlemal juhul (rahvusvahelise piirmäära ületamine või mitteületamine) oli tegemist avatud hankemenetlusega ning Vaidlustaja osales menetluses edukalt kuni hindamisotsuseni.

6.3. Vaidlustaja ei tõenda, et Hankija arvutus oleks olnud objektiivselt õigusvastane, vaid esitab alternatiivse arvutuskäigu, mis põhineb varasema riigihanke edukal pakkumusel ja oletustel teenuste omahinna struktuuri kohta, samuti hüpoteetilisel õpilaste arvil. See ei ole RHS § 185 lg 4 p-i 4 kohaldamiseks piisav. Lepingu tühisuse alus peab olema selge ja ühemõtteline. Siinses asjas selline olukord puudub.

6.4. Hankija määras Riigihanke eeldatava maksumuse RHS §-i 23 kohaselt enne menetluse alustamist, maksumus hinnati alla rahvusvahelise piirmäära, Riigihange viidi läbi avatud menetlusena ja hanketeade avaldati RHR-is.

Hanke üldandmetes on esitatud teave, mille kohaselt on hanke liigiks eriteenused. Riigihanke CPV-kood on 55524000-9, mille puhul on tegemist kooli toitlustusteenused (CPV kirjeldus) ning seega on tegemist eriteenusega (lahtris teenuse liik). Seega on tegemist eriteenusega, mitte tavateenusega ning tähtjad on erinevad.

6.5. Vaidlustaja eksib tähtaegade määratlemisel, sest tähtjad eriteenuste hankemenetluse korral pakkumuse esitamiseks nii alla rahvusvahelist piirmäära kui ka üle rahvusvahelise piirmäära on samad, s.o 10 kalendripäeva. Erinevus seisneb vaid selles, et rahvusvahelist piirmäära ületava hankemenetluse puhul algab tähtaja arvestus hanketeate Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele edastamisest.

Riigihankes 292780 kohaldatai samu pakkumuse esitamise tähtaegu, mida aga pikendati, sest Hankija muutis RHAD-i vastavalt huvitatud isikute ettepanekutele. Riigihankes kasutati dokumente, mis olid sisuliselt samad, mis riigihankes 292780.

6.6. Asjaolu, et Riigihankes tuleb pakkumus esitada mõnevõrra pikemaks perioodiks, ei muuda pakkumuse maksumust oluliselt, vaid Vaidlustaja esitas pakkumuse ühikumaksumusega 1,81 eurot (Kolmas isik 1,60 eurot), nii et Vaidlustaja pakkumus oli võrreldes riigihankega 292780 40% odavam (3,05 eurot).

Kui Vaidlustaja leidis, et Riigihange on valesti kvalifitseeritud, tähtaeg on liiga lühike ja, kohaldada tulnuks rahvusvahelise hankemenetluse tähtaegu, siis tulnuks see vaidlustada enne pakkumuste esitamise tähtpäeva. RHS § 185 lg 4 p 4 ei ole mõeldud mehhanismina, millega pärast hanketulemuse selgumist alternatiivsete arvutuste abil vaidlustada hankija majandusproгноosi. Vastasel juhul muutuks iga alla-piirmäära hange sisuliselt vaidlustatavaks tagantjärele üksnes pakkuja hinnangulise turuarvestuse alusel.

6.7. RHS § 23 lg 3 kohaselt tuleb eeldatava maksumuse arvestamisel lähtuda riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast hinnatasemest. RHS ei kohusta hankijat võtma eeldatava maksumuse arvutamise aluseks varasema konkreetse hanke eduka pakkumuse summat, veel vähem oletuslikku „oma-hinna“ konstruktsiooni. Vaidlustaja võtab varasema riigihanke edukaks tunnistatud pakkumuse hinna (1,86 eurot) ning oletab, et lepinguga lõppenud Riigihanke võitnud pakkuja tegi alapakkumuse. Vaidlustaja oletab teenuste proportsioonid (13,44%), oletab tegeliku koolilõuna omahinna ja rakendab seda kogu sõlmitud hankelepingu perioodile. See ei ole turuhinna tuvastamine RHS §-i 23 tähenduses, vaid hüpoteetiline modelleerimine. Hankija ei ole kohustatud üle võtma varasema riigihanke hinnataset nagu Vaidlustaja seda õigeks peab.

6.8. Riigihankes 209284 oli pakkumuse ühikumaksumuseks 1,25 eurot, riigihankes 250879 oli pakkumuse ühikumaksumuseks 2,22 eurot, riigihankes 292780 oli madalaima pakkumuse ühikumaksumuseks 1,86 eurot. Seega võrreldes eelmise hankega (riigihange 250879) oli hind langenud 16,21%.

Tuleb arvestada ka asjaoluga, et nominaalkoolipäevade arv on absoluutne maksimum ning selle alusel eeldatavat maksumust hinnata ei ole õige. Kooliaastal on palju kooliväliseid üritusi (spordivõistlused, kultuuriüritused, lisaks ka klassiekskursioonid ja eksamid mais ja juunis), samuti on sesoonsed haigestumised ning muud asjaolud, mis mõjutavad õpilaste ja sööjate arvu. Seega võeti Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel aluseks eelnev hinnaodavnemine. Eeltoodust tulenevalt on eeldatava maksumuse 700 000 euro prognoos indikatiivne ning vajadusel on seda võimalik suurendada kuni 749 999 euron, kuid mitte rohkem. Mõlemad Riigihankes osalenud pakkujad, nii Vaidlustaja kui Kolmas isik, olid hinda langetanud, sh Kolmas isik ligikaudu 13,5% eelmise riigihanke pakkumusest.

6.9. Riigihanke üldandmete lühikirjelduses on selgitatud, et tootlustamise planeeritav ajavahemik on 01.03.2026–15.06.2029. Ka see ajavahemik on indikatiivne. Hankija ei osta kogu hankeperioodil 2026–2029 fikseeritud kogust portsu süüa, ehk Hankijale ei fikseerita imperatiivset kohustust osta igapäevaselt näiteks 500 portsu, mis tuleb teenuse osutajale maksta, sõltumata sellest kui palju õpilasi/sööjaid on. Selline lähenemine oleks toidu raiskamine, sest kui esineb haiguspuhang ning õpilasi on koolis 500 asemel näiteks 470, visatakse 30 portsu toitu lihtsalt minema, rahast rääkimata. Reaalsuses annab kool tootlustatavate õpilaste arvu teenuse osutajale eelnevalt teada, et osataks arvestada toorainet. Seega on väärt arvutada absoluutarvudega.

6.10. Riigihankes 250879 oli perioodil 2022–2025 toidupäeva maksumus 2,22 eurot ning perioodi kogumaksumus oli 766 438 eurot. Riigihankes 250879 oli hankeperioodiks 2022–2025, seega kokku 34 kuud, millest teenuse osutamist arvestati $3 \times 9,5$ kuud = 28,5 kuud, millest reaalselt tootlustamist arvestati mitte rohkem kui 25,5 kuud, sest igal perioodiaastal on lisaks suvevaheajale ka muud koolivaheajad, kokku ligikaudu 4 nädalat ehk 1 kuu.

Riigihankes 292780, mis oli rahvusvaheline hankemenetlus, oli madalaima pakkumuse ühikumaksumuseks 1,86 eurot, nagu eelnevalt mainitud, oli ühikuhinna vähenemine 16,21%. Vaidlusaluses Riigihankes arvestati faktiliseks perioodiks $3 \times 9,5 + 3,5 = 32$ kalendrikuu asemel 28 kalendrikuud (s.o välja jäeti sügisvaheajanädal, jõuluvaheajanädalad, talvevaheajanädal ja kevadvaheajanädal), ehk sisuliselt sama periood, mis oli riigihankes 250879 täismahuna, kuid maksumuse aluseks võeti viimase riigihanke (riigihange 292780) maksumus (1,86 eurot) ning maksumuse vähenemine 16,21 %, kuid suurendati tootlustuskuude üldarvu 2,5 kuu võrra, ehk 25,5-lt 28-le. Seega oli kuude arvu suurenemine ligikaudu 10%. Seejärel võeti aluseks keskmine kulu kuude lõikes, võrdluseks eelmine ühiku maksumus (riigihankes 292780 võeti aluseks senine ühiku maksumus riigihankest 250879 (2,22 eurot) ja riigihankes 301068 võeti aluseks riigihankes 292780 esitatud madalaim maksumus 1,86 eurot.

Kui riigihankes 250879 oli keskmiseks kuumaksumuseks 30 056 eurot, siis riigihankes 292780 arvestati sama sööjate arvu juures keskmiseks kuumaksumuseks 16,21% väiksem maksumus ehk 25 184 eurot. Arvestades, et kogu perioodi maksumuse vähenemine oli sedavõrd kaalukas, otsustati säilitada Riigihankes perioodilõpp, mis oli esialgselt kavandatud, ehk 15.06.2029.

6.11. Võrdlustabel, milles alusel kujundati Riigihanke eeldatav maksumus:

RH 250879		RH 292780		RH 301068	
2022-2023	9,5	2025-2026	9,5	2026-2027	13
2023-2024	9,5	2026-2027	9,5	2027-2028	9,5
2024-2025	9,5	2027-2028	9,5	2028-2029	9,5
Koguperiood	28,5	2028-2029	9,5	Koguperiood	32
Tegelik periood	25,5	Koguperiood	38	Tegelik periood	28
Ühiku	2,22	Tegelik periood	34	Ühiku	1,61

maksumus				maksumus	
Periood maksumus kokku	766 438,2	Ühiku maksumus	1,86*	Perioodi eeldatav maksumus	705 159
Keskmine kuumaksumus	30056,4	Perioodi eeldatav maksumus	750 000	Perioodi võimalik maksumus	595 333
		Perioodi võimalik maksumus	856 256	Perioodi kuumaksumus	21 262
		Perioodi kuumaksumus	25 184**		

*- vähenemine 16,21 %, võrreldes eelneva maksumusega

** - vähenemine 16,21%, võrreldes eelneva maksumusega

Summaarselt tähendab planeeritav periood ja eeldatav maksumus kokkuvõttes seda, et kui hankelepingu maksumus jõuab rahvusvahelise piirmäärani, teostab hankija uue hankemenetluse.

6.12. Vaidlustuse esitamise õiguse eelduseks on vaidlustaja õiguste rikkumine või huvide kahjustamine (RHS § 185 lg 1). Seega peab vaidlustajal olema põhjendatud huvi taotleda hankelepingu tühisuse tuvastamist ja see põhjendatud huvi saab tuleneda vaidlustusmenetluses kaitstavast hankelepingu sõlmimise võimalusest või tekitatud kahju eest hüvitise saamisest. Vaidlustaja väidabki, et ta jäi ilma võimalusest, et tema pakkumus oleks edukas. Vaidlustaja sai pakkumuse esitada ja tema pakkumus tunnistati vastavaks. Vaidlustaja ei väida, et rahvusvahelise riigihanke läbiviimine oleks toonud täiendavaid pakkujaid, kes oleks teda soodsamalt mõjutanud või et ta oleks saanud esitada teistsuguse pakkumuse pikema pakkumuste esitamise tähtaja korral. Tema väidetav huvi seisneb üksnes selles, et ta ei osutunud edukaks. See ei ole RHS § 185 lg 4 p-i 4 kaitse-eesmärk.

6.13. Vaidlustaja esitas arvukalt selgitavaid küsimusi, osales menetluses, esitas pakkumuse, ootas ära hindamisotsuse, siis esitas järelevalveteate ning alles seejärel vaidlustuse. Selline käitumine viitab menetluslike õiguste taktikalisele kasutamisele. Kohtupraktikas on korduvalt rõhutatud, et hankemenetluses tuleb võimalikud rikkumised vaidlustada esimesel võimalusel.

6.14. Vaidlustuse üheks keskseks argumendiks on Riigihanke eeldatava maksumuse väidetav kunstlik vähendamine ja võimalik piirmäärade vale määratlemine. Riigihange viidi läbi avatud hankemenetlusena, teade avaldati RHR-is, kaks pakkuja, sh Vaidlustaja, esitasid pakkumuse. Seega ei ole tegemist olukorraga, kus pakkuja oleks menetlusest kõrvale jäänud, konkurents oleks välistatud või teave oleks jäänud avaldamata. Vaidlustus ei saa taanduda abstraktseks hinnanguks hankija eeldatava maksumuse arvutamise meetodikale olukorras, kus Vaidlustaja õigusi ei ole reaalselt kahjustatud.

6.15. RHS § 121 lg 1 p 2 on aluseks hankelepingu tühisuse tuvastamise taotlemisel siis, kui hankija on väärtalt valinud menetlusreeglid ja ei ole hankelepingu, mille eeldatav maksumus on võrdne või ületab rahvusvahelise piirmäärade, sõlmimiseks, korraldanud rahvusvahelist hanget. Hankelepingu tühisus on äärmuslik õiguskaitsevahend, see on erandlik ja kitsalt tõlgendatav. Tühisus eeldab selget ja objektiivset rikkumist. Praegusel juhul puudub objektiivne ja üheselt tuvastatav asjaolu, et eeldatav maksumus ületas rahvusvahelist piirmäärade. Vaidlustaja esitab alternatiivse hinnangu, samuti puudub tõend tahtliku eksitamise kohta. Seetõttu ei ole tühisuse tuvastamise eeldused täidetud.

6.16. Kui vaidlustuskomisjon leiab, et Hankija on Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel eksinud, palub Hankija jätta hankeleping jõusse. Vaidlustuskomisjon saab RHS § 197 lg 3 alusel RHS § 185 lg 4 p-ide 2–6 alusel esitatud vaidlustuse rahuldamisel tuvastada hankelepingu

tühisuse RHS §-i 121 alusel või jätta hankalepingu jõusse, lühendades hankalepingu tähtaega, kui on tuvastatud tühisuse asjaolude olemasolu RHS §-ide 31 või 121 alusel. Otsuse tegemisel võetakse arvesse olulist avalikku huvi, mida võidakse kahjustada hankalepingu tühisuse korral. Hankaleping on sõlmitud kooli toitlustusteenuse osutamiseks. Hankija peab õpilastele sooja koolilõuna pakkumise tagamist oluliseks avalikuks huviks RHS § 197 lg 3 p-i 2 mõttes. Lepingu alusel teenuse osutamine toimub septembrist kuni juunini (9,5 kuud aastas). Eduka pakkumuse esitanud Kolmas isik on lepingut sõlmides olnud valmis seda täitma ettenähtud tingimustel ja ei saanud oma tegevust korraldada ja planeerides kuidagi arvestada sellega, et hankija on teinud vea. Samuti tuleb praegusel juhul arvestada võimaliku uue riigihanke läbiviimise ajaga. Õpilaste toitlustamiseks läbiviidavaid riigihankeid on reeglina vaidlustatud, mistõttu ei ole võimalik eeldada, et uus riigihange viiakse läbi kiiresti. Kuivõrd lepingu alusel osutatava teenuse eeldatav maksumus ei tohi ületada rahvusvahelist piirmäära, palub Hankija lepingu tähtaega lühendades lugeda see kehtivaks kuni rahvusvahelise piirmäärani.

7. Kolmas isik, **Baltic Restaurants Estonia AS**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta vaidlustus läbi vaatamata või alternatiivselt rahuldamata, järgmistel põhjustel.

7.1. Vaidlustus on esitanud hankalepingu tühisuse tuvastamiseks RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel, väitega, et riigihanke eeldatav maksumus määrati valesti alla rahvusvahelise piirmäära ning sellest johtuvalt jäeti hanketeade avaldamata Euroopa Liidu Teatajas ning ka pakkumuste esitamise tähtaeg oli samal põhjusel õigusvastaselt lühike.

Isegi kui vastaks tõele, et Riigihanke eeldatav maksumus pidanuks olema määratud üle rahvusvahelise piirmäära (millega Kolmas isik ei nõustu), siis vaidlustus tuleb jätta läbi vaatamata vaidlustuse esitamise õiguse puudumise tõttu (RHS § 197 lg 1 p 8 ja § 192 lg 3 p 7). Kohtupraktika järgi puudub hankalepingu tühisuse tuvastamiseks vaidlustamise esitamise õigus RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel, viitega hanketeade Euroopa Liidu Teatajas väidetavale valele avaldamata jätmisele, Eesti äriühingust pakkujal, eriti kui ta on olnud kõnealusest riigihankest teadlik ja pakkumuse esitanud. Vaidlustaja on Eesti äriühing ja esitas pakkumuse. Väidetav pakkumuste esitamise tähtaja õigusvastane lühidus ei ole RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 järgi aluseks tagantjärele hankalepingu tühisuse tuvastamiseks. Vaidlustaja on ka ise kinnitanud, et saanuks soovi korral RHAD-ile (järelilikult ka pakkumuste esitamise tähtajale) vaidlustuse esitada, ent ei teinud seda.

Juhul, kui vaidlustuskomisjon peaks sõltumata ülaltoodust leidma, et Vaidlustajal on vaidlustuse esitamise õigus, tuleb vaidlustus jätta rahuldamata. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et Hankija oleks eksinud Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel. Vaidlustaja on ise viidanud, et riigihanke eeldatav maksumus määratakse riigihanke alustamise hetke keskmise turuhinna põhjal. Vaidlustaja ei ole niisugust turuhinda üritanudki kuidagi tõendada.

7.2. Vaidlustaja toob oma subjektiivse õiguse rikkumisena esile, et kuna Vaidlustaja jäi Riigihankes Kolmanda isiku järel teiseks ja hankaleping on väidetavalt tühine, siis on Vaidlustaja jäänud ilma võimalusest sõlmida hoopis ise kõnealune hankaleping.

Kolmas isik ei nõustu vaidlustusega. Vaidlustajal puudub vaidlustuse esitamise õigus.

7.2.1. RHS § 197 lg 1 p-i 8 kohaselt, vaidlustusmenetlus lõpeb vaidlustuskomisjoni otsusega jätta vaidlustus osaliselt või täielikult läbi vaatamata, kui ilmnevad RHS § 192 lg-s 3 sätestatud alused. RHS § 192 lg 3 p 7 kohaselt, vaidlustuskomisjon jätab vaidlustuse läbi vaatamata ja tagastab selle oma otsusega vaidlustajale, kui vaidlustajal puudub vaidlustuse esitamise õigus.

7.2.2. Vaidlustuse esemeks on hankalepingu tühisuse tuvastamise nõue RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel. Vaidlustaja hinnangul toob hankalepingu tühisuse väidetavalt kaasa see, et Hankija eksis Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel, eeldatav maksumus pidanuks olema üle rahvusvahelise piirmäära ning seetõttu jäeti õigusvastaselt avaldamata hanketeade

Euroopa Liidu Teatajas ning samal põhjusel olevat ka pakkumuste esitamise tähtaeg õigusvastaselt lühike (11 päeva RHS § 93 lg 1 p-is 4 toodud 30 päeva asemel).

7.2.3. Isegi kui vaidlustuses esitatu õigsust täies mahus eeldada, tähendab see, et hankelepingu tühisuse korral ei ole ka Vaidlustajal mingisugust võimalust vaidlustaluses Riigihankes hankelepinguni jõuda. Järelikult ei esine Vaidlustajal subjektiivse õiguse riivet, mis õigustaks käesoleva vaidlustuse esitamist.

7.2.4. Isegi eeltoodut kõrvale jättes ei saa Vaidlustajal olla RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel hankelepingu tühisuse tuvastamise nõude esitamise õigust.

RHS § 121 lg 1 p-i 2 kohaselt, hankeleping on tühine, kui hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt RHS §-le 183, kui hanketeate edastamine oli käesoleva seaduse kohaselt nõutav.

RHS § 185 lg 4 p 4 sätestab, et vaidlustaja võib vaidlustada hankelepingu, kui hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt RHS §-le 183, kui hanketeate edastamine oli käesoleva seaduse kohaselt nõutav.

7.2.5. Hankelepingu tühisuse tuvastamise nõuet ei saa esitada „avalikes huvides“, vaid Vaidlustaja peab ära näitama oma subjektiivse õiguse rikkumise (RHS § 185 lg 1).

Kohtupraktikas on leitud, et:

1) *Euroopa Liidu Teatajas avaldatakse hanketeated teiste liikmesriikide pakkujate ja huvide kaitseks. Puudub põhjus arvata, et Eesti pakkuja (sh kaebajad) peaksid tutvuma hanketeatega esmakordselt Euroopa Liidu Teatajas ning seal info avaldamine ei puuduta kuidagi siseriikliku pakkuja (sh kaebaja) õigusi.* (TlnHKO 24.08.2022 3-22-1529, p 13.3).

2) *RHS § 121 lg 1 p 2 ei kaitse ainult piiriüleste pakkujate õigusi, vaid sellele sättele on võimalik tugineda ka Eestis asuval või elaval isikul, kes usutavalt põhistab, miks ei olnud tal hanketeate Euroopa Liidu Teatajas avaldamata jätmise tõttu võimalust osaleda konkreetsetes hankemenetluses võrdselt teiste pakkujatega. Praeguses asjas ei ole samas vaidlust, et BRE oli kõigist asjaomastest riigihangetest teadlik ning sai neil osaleda ja oma pakkumused esitada võrdsel alustel teiste hankemenetlustes osalenud pakkujatega (sh AS-ga Tuleleek). Apellant ei ole ka ise väitnud, et hanketeade Euroopa Liidu Teatajas avaldamata jätmise oleks tal kuidagi takistanud riigihangetes osalemist või olnuks selle rikkumise tõttu pakkumuste esitamine tema jaoks teiste pakkujatega võrreldes raskem.* (TlnRnKo 3-18-1684, p 13).

Viidatud Tallinna Ringkonnakohtu seisukohta kinnitab ka õiguskirjandus, mille kohaselt RHS § 121 lg 1 p-i 2 alusel hankelepingu tühisuse tuvastamise õigust ei ole isikul, kes ise osales hankemenetluses, mille kohta jäeti hanketeade Euroopa Liidu Teatajas avaldamata.

7.2.6. Kohtupraktikat ja õiguskirjandust arvestades kaitsevad RHS § 121 lg 1 p 2 ja § 185 lg 4 p 4 eeskätt piiriüleste pakkujate õigust saada hankemenetluste kohta ametlikku teavet, kuid igal juhul niisuguste ettevõtjate huve, kes teabe saamata jätmise tõttu ei saanud hankemenetluses osaleda. Niisugusel erandlikul juhul on hankelepingu tühisuse tuvastamise nõude esitamise õigus põhjendatud.

7.2.7. Ainuüksi Riigihanke eeldatava maksumuse määramisega eksimine ja sellest tulenev hanketeate Euroopa Liidu Teatajas avaldamata jätmise ei saa Vaidlustaja õigusi puudutada - Vaidlustaja kui Eesti äriühingust pakkuja oli Riigihankest teadlik (koheselt RHR-is avaldamise järel), Vaidlustaja esitas pakkumuse ning Vaidlustaja õigusi ei saa ka teoreetiliselt tagantjärele puudutada see, kas Euroopa Liidu Teatajas info avaldati või mitte.

RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 eesmärk ei ole luua täiendavaid võimalusi hankelepingu

12 (18)

tühisuse tuvastamiseks pakkujale, kes on saanud riigihankes osaleda võrdselt teiste pakkujatega ning on ammendanud oma võimalused edukaks osutumiseks ja hankelepingu sõlmimiseks. Vaidlustaja huvi (mis iganes see siis ka ei oleks) ei saa seega kuuluda RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 kaitsealasse.

7.2.8. On välistatud, et väidetavale rikkumisele tugineb isik, kes on Riigihankes pakkumuse esitanud, kuid teiseks jäänud. Tõsi, kui Hankija oleks Riigihanke eeldatava maksumuse märkinud suuremaks, st ületades rahvusvahelist piirmäära, olnuks teoreetiliselt konkurents suurem, ent niisugune suurem konkurents ei oleks kuidagi mõjutanud Vaidlustaja ja Kolmanda isiku konkurentsi – Kolmanda isiku pakkumus oleks igal juhul jäänud Vaidlustaja pakkumusest ettepoole. On ebaloogiline jõuda järelduseni, et Riigihanke Euroopa Liidu Teatajas avaldamine võimaldanuks Vaidlustajal saavutada parem positsioon hankelepinguni jõudmiseks.

7.2.9. Ainus moment, milles Vaidlustaja on viidanud olukorra erinevusele enda jaoks tingituna väidetavast eeldatava maksumuse valest määramisest, on tõik, et pakkumuste esitamise tähtaeg oli Vaidlustaja arvates õigusvastaselt lühike (11 päeva RHS § 93 lg 1 p-is 4 toodud 30 päeva asemel). See etteheide ei oleks isegi tõele vastavuse korral aluseks hankelepingu tühisuse tuvastamiseks RHS § 121 lg 1 p-i 1 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel. Nende sätete järgi on hankelepingu tühisuse tuvastamise aluseks nõ vale avaldamine, mitte vale pakkumuste esitamise tähtaeg. Samuti ei saa pakkumuste esitamise tähtaja väidetavale õigusvastasusele lühidusele tagantjärele tugineda pakkuja, kes on pakkumuse esitanud (ehk järelikult jõudis seda teha). Veelgi enam – niisuguse vaidlustuses toodud etteheite pidanuks Vaidlustaja esitama RHAD-i vaidlustades, mistõttu tuleb vaidlustust pidada katseks vaidlustada mittetähtaegselt RHAD-i.

7.2.10. 16.01.2026 Vaidlustaja järelevalveteates on Vaidlustaja osundanud, et Dussmann sai Hankest teada 14.11.2025, so hanketeate avaldamisele järgneval päeval. Kuna pakkumuste esitamise tähtaeg oli 24.11.2025 (esmaspäev), siis pidanuks RHS § 189 lg 2 p-ist 2 tulenevalt vaidlustus RHAD osas olema vaidlustuskomisjonile esitatud samuti hiljemalt 14.11.2025. Niisiis möönab Vaidlustaja, et ta võinuks RHS § 189 lg 2 p-is 2 toodud tähtaja jooksul vaidlustada RHAD-i (näiteks tuginedes pakkumuste esitamise tähtaja väidetavale õigusvastasele lühidusele), taotleda ühtlasi vaidlustuskomisjonilt Riigihanke peatamist, ning tal oli selleks isegi reaalne võimalus, kuid Vaidlustaja jäi lihtsalt hiljaks. Vaidlustaja on tagantjärele õigustanud vaidlustamata jätmist liiga lühikesse reageerimisajaga. Vaidlustusmenetluste puhul ongi aga paratamatu, et teatud juhtudel tuleb väga kiiresti reageerida ja tähtajad on pingelised.

7.2.11. Vaidlustaja on tegelikult teadlik, et tal kaebeõigus puudub. 16.01.2026 järelevalveteates taotles vaidlustaja järelevalve algatamist avalikes huvides: *Sõltumata Dussmann'i poolsest hanketeate vaidlustamata jätmisest esinevad ülaltoodud asjaoludel alused järelevalvemenetluse algatamiseks avalikes huvides RHS § 205 lg 1 alusel*. Avalikes huvides vaidlustamine ei ole aga lubatav (RHS § 185 lg 1).

7.3. Juhul, kui vaidlustuskomisjon peaks leidma, et Vaidlustajal on vaidlustuse esitamise õigus, tuleb vaidlustus jätta rahuldamata. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et Hankija eksis Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel. Vaidlustaja on ise õigesti viidanud, et riigihanke eeldatav maksumus määratakse riigihanke alustamise hetke keskmise turuhinna põhjal. Vaidlustaja ei ole niisugust turuhinda üritanudki kuidagi tõendada.

7.4. Vaidlustaja leiab, et Hankija rikkus riigihanke eeldatava maksumuse määramise reegleid. Vaidlustaja on oma arvutuste lähtealuseks võtnud üksnes riigihankes 292780 edukaks tunnistatud pakkumuse ühe „toidupäeva“ maksumuse, mille alusel jõudis Vaidlustaja summani 1 086 426 eurot või 940 401 eurot. Kolmanda isiku hinnangul ei ole Vaidlustaja sellega täitnud oma tõendamiskoormist. RHS § 23 lg 3 kohaselt, riigihanke eeldatava maksumuse arvestamisel peab lähtuma riigihanke alustamisele vahetult eelneva aja keskmisele turuhinnale vastavast

13 (18)

hinnatasemest, mis peab kehtima riigihanke alustamise hetkel. Vaidlustuskomisjon on varasemalt leidnud, et turuhinnana ei saa käsitleda ühe pakkuja poolt täidetava lepingu maksumust.

7.5. Vaidlustaja tõendamiskoormist tegeliku turuhinna ulatuses osas ei saa täita üksnes ühe turuosalise poolt ühes hankes tehtud pakkumus. Tegelik välja kujunenud pakkumuste maksumus (hankelepingu maksumus) ei saa muuta tagantjärele automaatselt valeks riigihanke alustamisel tehtud eeldatava maksumuse hinnangut.

7.6. 09.03.2026 esitas Kolmas isik täiendavad seisukohad.

7.6.1. Vaidlustaja väidab, et kuna Riigihankes pidanuks ta RHS § 189 lg 2 p-ist 2 tulenevalt vaidlustuse RHAD (pakkumuste esitamise tähtaja) peale esitama ühe tööpäevaga, ei olnud talle tagatud Põhiseaduse §-i 15 kohane tõhus õiguskaitse, mistõttu ei saa Vaidlustajale ette heita pakkumuste esitamise tähtaja varasemat vaidlustamata jätmist.

Väidetav pakkumuste esitamise tähtaja õigusvastane lühidus ei ole RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel vaidlustuse esitamise (hankelepingu tühisuse tuvastamise) aluseks. Vaidlustuse esitamine RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel hankelepingu tühisuse tuvastamiseks ei saa pakkuda õiguskaitset selle eest, kui Vaidlustaja hinnangul oli RHS 189 lg 2 p-s 2 sätestatud vaidlustuse esitamise tähtaeg RHAD pakkumuste esitamise tähtajale liiga lühike.

7.6.2. RHS § 189 lg 2 p-i 2 väidetav põhiseadusvastasus ei puutu järelikult käesolevasse vaidlusse. Vaidlustaja niisugune käsitus puutub tegelikult RHS § 189 lg 2 p-i 2 vaidlustamistähtaja „kritisereimisse“, mitte hankelepingu tühisuse tuvastamise RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel. Seetõttu tulnuks Vaidlustajal RHS 189 lg 2 p-is 2 sätestatud kaebetähtaja väidetavale põhiseadusvastasusele tugineda ka RHS § 189 lg 2 p-i 2 alusel vaidlustust (kasvõi hilinenult) esitades (viidates kaebetähtaja ennistamise instituudile, kohtumenetluses sätte põhiseadusvastaseks tunnistamise taotluse esitamise kaudu vmt). Pealegi, kuna näiteks sotsiaal- ja eriteenuste menetlustes ei ole 11-päevane pakkumuste esitamise tähtaeg (ja seeläbi sõltuvalt hanketeate avaldamise kalendripäevast ka 1 päevane vaidlustamistähtaeg) mitte midagi tavapäratut (RHS § 126 lg 6¹), oleks Vaidlustaja põhiseadusvastasuse argumendiga nõustudes antud näitel sotsiaal- ja eriteenuste hangete puhul RHS § 189 lg 2 p 2 sätestatud RHAD vaidlustamise tähtaeg sisuliselt tervikuna põhiseadusvastane.

7.6.3. Vaidlustaja leiab, et kuna väidetavalt õigusvastaselt määratud liiga lühikese pakkumuste esitamise tähtaja tõttu polnud tal mõistlikult võimalik oma õigusi enne pakkumuste esitamist kaitsta, saavutada RHAD-i muutmist ning seetõttu esitada oma „parimat võimalikku pakkumust“, olevat tal seetõttu hankelepingu tühisuse tuvastamise nõude esitamiseks kaabeõigus.

Väidetav pakkumuste esitamise tähtaja õigusvastane lühidus (ja seeläbi väidetav õiguste „ebaefektiivne“ kaitse) ei ole RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 järgi üldse aluseks hankelepingu tühisuse tuvastamiseks. RHS § 121 lg 1 p 2 ja § 185 lg 4 p 4 kaitseb üksnes õigust saada hankemenetluste kohta ametlikku teavet (eeskätt piiriüleste pakkuja puhul), kes teabe saamata jätmise tõttu ei saanud hankemenetluses osaleda. Viidatud sätete järgi on hankelepingu tühisuse tuvastamise aluseks üksnes nõ vale avaldamine, mitte väidetav vale pakkumuste tähtaeg. Vaidlustaja aga ei tugine sellele, et väidetav nõ vale avaldamine oleks Vaidlustaja õigusi rikkunud. Seega tõik, et pakkumuste esitamise tähtaeg oli Vaidlustaja arvates õigusvastaselt lühike (11 päeva RHS § 93 lg 1 p 4 toodud 30 päeva asemel), ei loo iseseisvat alust RHS § 121 lg 1 p-i 1 ja § 185 lg 4 p-i 4 alusel vaidlustuse esitamiseks.

RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja § 185 lg 4 p-i 4 eesmärk ei ole luua täiendavaid kunstlikke võimalusi hankelepingu tühisuse tuvastamiseks pakkuja, kes on saanud riigihankes osaleda võrdselt

teiste pakkujatega ning on ammendanud oma võimalused edukaks osutumiseks ja hankelepingu sõlmimiseks.

7.6.4. Vaidlustaja viide, et ta ei saanud väidetava õigusvastaselt lühikese pakkumuse esitamise tähtaja jooksul esitada oma „parimat võimalikku pakkumust“, on paljasõnaline. Vaidlustaja ei ole sisustanud, mis tal pakkumust esitades siis puudu jäi või mis ta oleks teisiti teinud. Vaidlustaja on pakkumuse esitanud. Seega, Vaidlustajal puudub vaidlustuse esitamise õigus.

7.6.5. Vaidlustuse läbi vaatamise korral tuleb see rahuldamata jätta. Vaidlustaja ei ole tõendanud, et Hankija oleks eksinud Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel.

Vaidlustaja on esitanud vastavalt oma nägemusele alternatiivsed arvutused, kuidas tulnuks Riigihanke eeldatava maksumuse määramise aluseks olnud asjaolusid arvesse võtta. Samuti väidab Vaidlustaja, et Hankija ei ole tõendanud, kas Hankija on oma 26.02.2026 seisukohas toodule enne hanketeate avaldamist üldse tuginenud. Täidetud ei ole Vaidlustaja tõendamiskoormis hanke eeldatava maksumuse määramise eksimise esile toomisel. Hankija kohustus tõendada hanke eeldatava maksumuse määramise õigsust ja selle aluseks olevaid asjaolusid ja kaalutlusi saab tõusetuda üksnes vaidlustaja esmase tõendamiskoormise täitmise järgselt.

7.6.6. Hankija vastuses vaidlustusele toodud alternatiivne taotlus, mille kohaselt kui vaidlustuskomisjon peaks vaidlustuse rahuldama, palub Hankija vaidlustuskomisjonil lühendada hankelepingu tähtaega kuni rahvusvahelise piirmääran RHS § 197 lg 3 p 2 alusel, on asjakohane ja põhjendatud.

7.6.6.1. RHS § 197 lg 3 p-i 2 kohaselt, RHS § 185 lg 4 p-de 2-6 alusel esitatud vaidlustuse rahuldamisel võib vaidlustuskomisjon oma otsusega jätta hankelepingu jõusse, lühendades hankelepingu tähtaega, kui on tuvastatud tühisuse asjaolude olemasolu RHS §-i 31 või §-i 121 alusel. Otsuse tegemisel võetakse arvesse olulist avalikku huvi, mida võidakse kahjustada hankelepingu tühisuse korral.

7.6.6.2. Juhul, kui vaidlustuskomisjon peaks vaidlustuse läbi vaatama ja selle ka rahuldama, on Kolmanda isiku hinnangul RHS § 197 lg 3 p 2 alusel hankelepingu tähtaja lühendamine asjakohane. Riigihanke esemeks on õpilastele koolilõuna pakkumine, mis on oluline avalik huvi. Kolmas isik esitas pakkumuse ja soovis hankelepingu sõlmida kogu hankelepingu perioodiks, s.t hankes edukaks tunnistamise järgselt on kolmas isik olnud valmis hankepingut täitma hankelepingu tähtaja lõpuni ning teinud selleks vajaminevaid ettevalmistusi ja kulutusi. Kolmas isik ei saanud ette näha ega arvestada väidetava eksimusega Riigihanke eeldatava maksumuse määramisel (kui see üldse aset leidis). Samuti on vaidlustamishuvi tootlustushangete puhul püsinud jätkuvalt väga kõrge, mistõttu on tõenäoline, et uus riigihange ei jõua kiiresti lõpuni.

Tuginedes varasemale vaidlustuskomisjoni praktikale on Kolmanda isiku hinnangul seega asjakohane hankija taotlus, et vaidlustuse rahuldamise korral jätta hankeping jõusse ja lühendada selle tähtaega kuni rahvusvahelise piirmääran.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja taotleb riigihanke „Rapla Vesiroosi Kooli ja Rapla Kesklinna Kooli toitlustusteenus 2026-2029“ (viitenumber 301068) tulemusel Rapla Vallavalitsuse ja Baltic Restaurants Estonia AS-i vahel sõlmitud hankelepingu (Toitlustusteenuse osutamise leping nr 12-13/2026/7) tühisuse tuvastamist RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 kohaselt, väites, et Hankija on rikkunud riigihanke eeldatava maksumuse määramise reegleid (RHS § 23 ja 24 lg 4) ning seetõttu jätnud Riigihanke määratlemata rahvusvahelist piirmäära ületava

15 (18)

hankena, millega on põhjustanud Riigihanke kohta teate avaldamata jätmise Euroopa Liidu Väljaannete Talituse vahendusel ning määranud pakkumuste esitamiseks liiga lühikese tähtaja.

9. Hankija ja Kolmas isik on seisukohal, et Vaidlustajal puudub vaidlustuse esitamise õigus, mistõttu vaidlustus tuleb RHS § 197 lg 1 p-i 8 ja RHS § 192 lg 3 p-i 7 alusel jätta läbi vaatamata. Vaidlustuskomisjon möönab, et kaebeõiguse puudumisel ei oma asja lahendamisel mingit tähtsust, kas Vaidlustaja väidetud alus lepingu tühisuse tuvastamiseks esineb või mitte.

10. Riigikohus on korduvalt selgitanud, et kaebeõiguse puudumine peab olema ilmselge ja kui see nii ei ole, tuleb kaebeõigust kontrollida otsuse tegemisel ning kaebeõiguse puudumisel jätta kaebus rahuldamata (vt nt määrus asjas nr 3-3-1-52-15, p 10, ja määrus asjas nr 3-3-1-55-15, p 9).

Kuna kaebeõiguse puudumine ei olnud vaidlustuse menetlusse võtmisel vaidlustuskomisjonile ilmselge, otsustas vaidlustuskomisjon kaebeõigusega seonduvat käsitleda vaidlustusasja sisulise läbivaatamise käigus.

11. Vaidlustuskomisjon leiab, et Vaidlustaja kaebeõiguse kindlaks tegemisel tuleb arvestada järgmisi faktilisi asjaolusid, milles vaidlus puudub:

1) 13.11.2025 alustas Hankija Riigihanget ning tegi RHR-is kättesaadavaks RHAD-i. Pakkumuste esitamise tähtpäevaks oli määratud 24.11.2025;

2) Vaidlustaja sai Riigihankest teada 14.11.2025;

3) 18.11.2025 esitas Vaidlustaja RHR-is Hankijale erinevaid päringuid ning ettepanekuid RHAD-i kohta, sh taotluse pakkumuste esitamise tähtaja pikendamiseks. Hankija vastas neile (sisuliselt jättis vastamata) 24.11.2025, pärast pakkumuste esitamise tähtaja lõppu;

4) 24.11.2025 esitasid Riigihanke mõlemas osas pakkumused kaks pakkujat – Vaidlustaja ja Kolmas isik;

5) 05.01.2026 tunnistas Hankija mõlemas Riigihanke osas vastavaks mõlemad Riigihankes esitatud pakkumused ning edukaks Kolmanda isiku pakkumused;

6) 05.01.2026 kvalifitseeris Hankija Kolmanda isiku eduka pakkujana ning jättis ta kõrvaldamata;

7) 16.01.2026 esitas Vaidlustaja Rahandusministeeriumile järelevalveteate paludes viia läbi järelevalvemenetlus Riigihanke osas;

8) 21.01.2026 sõlmisid Hankija ja Kolmas isik Toitlustusteenuse osutamise lepingu nr 12-13/2026/7 (hankeleping);

9) 05.02.2026 teavitas Rahandusministeerium Vaidlustajat järelevalvemenetluse lõpetamisest, kuna Riigihanke tulemusena oli 21.01.2026 sõlmitud hankeleping;

10) 19.02.2026 esitas Vaidlustaja vaidlustuskomisjonile vaidlustuse, milles taotleb Hankija ja Kolmanda isiku vahel sõlmitud hankelepingu tühisuse tuvastamist RHS § § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel.

12. Eeltoodust nähtub, et Vaidlustaja oli Riigihankest teadlik selles alustamisele järgnevast päevast (14.11.2025) ning esitas selles pakkumused (24.11.2025), mille Hankija tunnistas mõlemas Riigihanke osas ka vastavaks (05.01.2026). Seejuures jäi pakkumuste esitamise tähtpäeva ning Hankija otsuste tegemise päeva vahele enam kui kuu, mille jooksul Vaidlustaja oleks saanud esitada Rahandusministeeriumile järelevalveteate. Seda Vaidlustaja ei teinud ja esitas Rahandusministeeriumile järelevalveteate alles pärast seda, kui Hankija oli tunnistanud edukaks Kolmanda isiku pakkumuse. Miks Vaidlustaja oma huvide kaitsmisega nõnda kaua viivitas ei ole vaidlustuskomisjonile arusaadav.

13. RHS § 121 lg 1 p 2 on sätestatud järgmiselt: [Hankeleping on tühine kui:] *hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt käesoleva seaduse §-le 183, kui* 16 (18)

hanketeate edastamine oli käesoleva seaduse kohaselt nõutav.

Hankelepingu tühisuse aluseks oleval asjaolul pole siiski absoluutset õigusmõju, sest RHS § 121 lg 4 kohaselt *Hankelepingu tühisusele käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud alustel on võimalik tugineda üksnes juhul, kui hankelepingu tühisus on tuvastatud vastavalt käesolevas seaduses sätestatule.* Seega tuleb hankelepingu tühisus tuvastada RHS-is sätestatud korras toimivas vaidlustusmenetluses või hilisemas kohtumenetluses.

RHS § 185 lg 4 p 4 sätestab: [Vaidlustaja võib:] *vaidlustada hankelepingu, kui hankija ei ole hanketeate registrile esitamisel märkinud, et riigihanke eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda, või ei ole märkinud, et ta soovib hanketeate edastamist Euroopa Liidu Väljaannete Talitusele vastavalt käesoleva seaduse §-le 183, kui hanketeate edastamine oli käesoleva seaduse kohaselt nõutav.*

14. Vaidlustuskomisjon märgib, et isiku kaebeõigust taotleda hankelepingu tühisuse tuvastamist RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel on haldusasjas 3-18-1684 väga põhjalikult käsitletud Tallinna Halduskohus¹ ja Tallinna Ringkonnakohus².

Kokkuvõtlikult on kohtud leidnud, et [---] *RHS § 121 lg 1 p 2 ei kaitse ainult piiriüleste pakkujate õigusi, vaid sellele sättele on võimalik tugineda ka Eestis asuval või elaval isikul, kes usutavalt põhistab, miks ei olnud tal hanketeate Euroopa Liidu Teatajas avaldamata jätmise tõttu võimalust osaleda konkreetsetes hankemenetluses võrdselt teiste pakkujatega. Praeguses asjas ei ole samas vaidlust, et [---] oli kõigist asjaomastest riigihangetest teadlik ning sai neil osaleda ja oma pakkumused esitada võrdsetel alustel teiste hankemenetluses osalenud pakkujatega [---]*³.

Seega on kohtupraktikas leitud, et ehkki RHS § 121 lg 1 p 2 ja RHS § 185 lg 4 p 4 kaitsevad eeskätt piiriüleste pakkujate õigust saada hankemenetluste kohta ametlikku teavet, kaitsevad need ka Eesti isikute huve, kellel riigihanke kohta käiva teabe saamata jäämise tõttu polnud võimalik hankemenetluses osaleda või polnud võimalik osaleda võrdselt teiste pakkujatega. Vaidlustaja puhul sellist olukorda ei esine.

15. Vaidlustaja ei eita Riigihankes pakkumuste esitamist, kuid väidab, et tingitult liiga lühikesest pakkumuste esitamise tähtajast ei olnud tal võimalik vaidlustada RHAD-i tingimusi ning esitada parimat võimalikku pakkumust. Samas ei ole Vaidlustaja selgitanud, millised RHAD-i tingimused segasid teda reaalselt pakkumuse esitamisel või mis takistas teda parimat võimalikku pakkumust esitamast. Pakkumuse esitamisel oli Vaidlustaja võrdses olukorras Kolmanda isikuga ning vaidlustuskomisjonil ei ole alust arvata, et RHAD soosis kuidagi Kolmandat isikut. Seda ei ole väitnud ka Vaidlustaja.

Seega oli Vaidlustaja Riigihankest teadlik ning tal oli võimalus oma pakkumus esitada võrdsetel alustel teise hankemenetluses osalenud isikuga (Kolmas isik), mida Vaidlustaja ka tegi.

16. Vaidlustaja leiab, et Tallinna Ringkonnakohtu 29.11.2018 otsuses 3-18-1684 käsitletud asjast muudab käesoleva vaidluse erinevaks see, et käesolevas vaidluses pole küsimuse all, kas Vaidlustaja oleks Riigihankest olnud paremini informeeritud, kui hanketeade oleks avaldatud ka Euroopa Liidu Teatajas, vaid küsimus on selles, kas Vaidlustajal oli võimalik valesti määratud Riigihanke eeldatavast maksumusest ja omakorda sellest tulenevast valesti määratud pakkumuste esitamise tähtajast tingituna oma õigusi tõhusalt kaitsta.

Vaidlustuskomisjon möönab, et tulenevalt RHS § 189 lg 2 p-ist 5 oli RHAD-i vaidlustamiseks tõesti ainult 1 päev, kuid hankemenetlustes ongi tähtajad kohati ebamõistlikult pingelised, mis ei muuda neid aga õigusvastaseks. Vaidlustuskomisjoni pikaajalise praktika kohaselt ei ole midagi ebatavalist vaidlustuse esitamises ühepäevase tähtaja jooksul. Vaidlustuse esitamisel oleks Vaidlustajal olnud võimalik taotleda ka Riigihanke peatamist. Seda Vaidlustaja teinud ei

¹ TlnHKo 09.10.2018 3-18-1684.

² TlnRnKo 29.11.2018 3-18-1684.

³ TlnRnKo 29.11.2018 3-18-1684, p 13.

ole, mistõttu vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustajaga, et ta asus kohe oma õigusi kaitsma.

17. Vaidlustuskomisjon leiab, et RHS § 212 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 mõte ja eesmärk ei ole anda hankemenetluses osalenud pakkujale, kelle pakkumus ei osutunud edukaks, võimalus taotleda hankemenetluse tulemusel teise pakkujaga sõlmitud hankelepingu tühisuse tuvastamist ning selle kaudu uue menetluse saavutamist. Vaidlustuskomisjon märgib veelkord, et Vaidlustaja pöördus järelevalveteatega Rahandusministeeriumi poole alles pärast seda, kui oli lõplikult selgunud, et tema pakkumused Riigihankes edukaks ei osutunud, ning vaidlustust RHAD-i peale Vaidlustaja vaidlustuskomisjonile ei esitanud. Vaidlustajal puudus igasugune takistus järelevalvetaotluse esitamiseks kas või järgmisel päeval pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva saabumist, kuid Vaidlustaja otsustas seda mitte teha ilmse kavatsusega jõuda hankelepingu sõlmimiseni Hankijaga enda esitatud pakkumuse alusel. Ei saa olla vaidlust, et igas riigihankes ei saa olla pakkujal põhjendatud ootust, et hankija sõlmib hankelepingu just temaga.

18. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Vaidlustajal puudub kaebeõigus taotlemaks RHS § 121 lg 1 p-i 2 ja RHS § 185 lg 4 p-i 4 alusel Hankija ja Kolmanda isiku vahel sõlmitud hankelepingu (Toitlustusteenuse osutamise leping nr 12-13/2026/7) tühisuse tuvastamist. Sellest tulenevalt jätab vaidlustuskomisjon rahuldamata Vaidlustaja taotluse Hankija ja Kolmanda isiku vahel sõlmitud hankelepingu (Toitlustusteenuse osutamise leping nr 12-13/2026/7) tühisuse tuvastamiseks.

19. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

19.1. Hankija ei taotlenud kulude väljamõistmist.

19.2. Kolmas isik osales vaidlustusmenetluses Hankija poolel, mistõttu on tal õigus kulude hüvitamisele Hankijaga samade reeglite alusel.

Kolmas isik on esitanud tähtaegselt taotlused lepinguliste esindajate kulude väljamõistmiseks Vaidlustajalt kogusummas 3440 eurot (käibemaksuta), 17,20 h õigusabi osutamise eest tunnihinnaga 200 eurot.

Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Kolmanda isiku lepingulise esindaja kulud mõnevõrra ülepaisutatud. Vaidlustuskomisjon on seisukohal, et vajalikud ja põhjendatud on Kolmanda isiku lepinguliste esindajate kulud 13 h ulatuses, kogusummas 2600 eurot ning need tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

19.3. Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Taivo Kivistik